

“Må man nu ikke engang sige ‘pære’ længere?”

Den Danske Ordbog opdateres den 21. juni

Hvorfor er det nødvendigt at ændre på allerede eksisterende ord i ordbogen? Sproget er vel som det er?

Nej. Verden ændrer sig, og sproget følger med.

Men når vi ændrer beskrivelsen af et ord, betyder det imidlertid ikke at vi ændrer på hvad ordet betyder i *dit* hoved. Sproget i dit hoved er dit eget, og ingen kan sige at det er forkert. Når vi ændrer betydningen, er det derimod fordi vi mener at en ny formulering bedre dækker hvordan et ord bliver betragtet i sprogsamfundet som helhed – altså hvordan ordet *kan blive opfattet* når du bruger det.

Illustration: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab / Adobe Firefly

I tilfældet *pære* har vi i denne opdatering ændret betydningen fra: “glødelampe med gevind, af form som frugten pære” til “elektrisk komponent der udsender lys når den ved hjælp af en strømførende fatning monteres i en lampe el.lign.”, og det er der næppe mange der vil studse over.

Men vi har også ændret definitionen på den overførte betydning af ordet *skruk* fra “ivrig efter at blive gravid og få et barn – om kvinde” til blot “ivrig efter at få et barn” fordi vores undersøgelser viser at ordet nu ikke kun bruges om kvinder og graviditet, men mere generelt handler om ønsket om at få et barn. Din forståelse af ordet flugter måske stadig bedst med vores gamle definition af ordet – men vi mener at den nye betydning nu er den mest udbredte i sprogsamfundet

Så for at svare på spørgsmålet i titlen: Du må bruge ordene *pære* og *skruk* i lige den betydning du vil – men vær opmærksom på at ordene kan blive opfattet på en anden måde nu end de tidligere gjorde.

I denne opdatering har vi redigeret 931 opslag i større eller mindre grad. Heraf har vi ændret 130 betydningsdefinitioner og tilføjet 82 helt nye betydninger. Vi har desuden tilføjet 41 faste udtryk og 11 ord til ordbogen.

Den Danske Ordbog redigeres af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Opdateringen og arbejdet med at holde ordbogen ved lige er støttet af Carlsbergfondet og Kulturministeriet.

Udtalelser

“En grundig gennemgang af ordbogen har længe stået højt på vores ønskeseddel,” udtaler Laurids Kristian Fahl, projektleder på Den Danske Ordbog, “men ressourcerne har manglet. En generøs ekstrabevilling fra Kulturministeriet i 2023 gjorde det imidlertid muligt for os at fokusere ekstra på dette vigtige arbejde i næsten et halvt år. Men selv om vi har været vidt omkring og foretaget over

1.000 revisioner, så har vi faktisk kun haft fat i under 5 % af ordbogens opslag i denne omgang. Det er et stort arbejde.”

“Vi har gennem årene indsat særlige markører på de ord som vi har haft mistanke om kan ændre betydning,” udtaler seniorredaktør Sanni Nimb om arbejdet. “Dem har vi været igennem alle sammen. Desuden har vi foretaget systematiske søgninger efter ord inden for særlige betydningsområder, fx identitets- og etnicitetsord hvor vi erfaringsmæssigt ved at der er sket noget med ordene i de senere år.”

“Et helt særligt område har været en gennemgang af de sprogbrugseksempler der ledsager hovedparten af ordbogens betydninger,” siger seniorredaktør Lars Trap-Jensen. “Eksemplernes opgave er at give en fornemmelse af ordets bibetydninger, og de kan hurtigt virke gammeldags. For eksempel har vi ændret eksemplet til ordet *aggressivitet* fra ‘[kvinderne tager] for det meste mændenes seksuelle aggressivitet og grovhed som komplimenter’ fra 1990 til ‘Koncentrationen af sociale problemer, social indignation og indestængt aggressivitet var stor’ fra 2020. Eksemplerne siger meget om den tid de blev valgt i, og Den Danske Ordbog skal være en ordbog for nutidsdansk.”

Kontakt

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Christians Brygge 1, 1219 København K

■ Lars Trap-Jensen, ltj@dsl.dk, tlf.: 28 93 79 05

■ Henrik Lorentzen, hl@dsl.dk, tlf.: 29 72 62 90

Om Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

■ Direktør Karen Skovgaard-Petersen, ksp@dsl.dk, mobil: 29 62 46 95

Eksempler

Nye betydninger

- *alternativist* beskriver ikke længere kun progressive typer i almindelighed, men også medlemmer af det politiske parti Alternativet
- *checken* er nu afskaffet som betalingsmiddel, men den lever videre i sproget i en overført betydning (“Manchester United skulle finde den store check frem for at sikre sig Højlund”)
- *fredfisk* er ikke kun en zoologisk fagterm for fisk der afstår fra at æde andre fisk, men også navnet på en vegetarisk madret bestående af panerede og stegte skiver af pastinak

Nye faste udtryk

- *komme med en pris* vil nok få visse dele af sprogsamfundet til at rynke på næsen, men også anglicismer finder vej til Den Danske Ordbog hvis de opnår tilpas stor udbredelse i sproget

Sprogbrugseksempler

- *aggressivitet*: Tidligere: “[kvinderne tager] for det meste mændenes seksuelle aggressivitet og grovhed som komplimenter”

Nu: “Koncentrationen af sociale problemer, social indignation og indestængt aggressivitet var stor”

- *med piber og trommer*: Tidligere: “med piber og trommer forlod [han] Fremskridtspartiets folketingsgruppe i tirsdags”

Nu: “Inden længe er min nabo folkepensionist, det skal fejres med piber og trommer”

Ændrede betydninger

- *familiefar*: Tidligere: “mand der lever et almindeligt liv som far og ægtemand”
Nu: “mand der har børn (og som lægger stor vægt på familielivet og rollen som forsørger)”
- *plade*: Tidligere: “tynd, rund plasticskive med lagret musik (eller anden lyd) fx en cd eller en lp”
Nu: “tyndt og rundt skiveformet medie med lagret musik eller anden lyd – især om lp”
- *spiritualitet*: Tidligere: “religiøs åndelighed som den kommer til udtryk i beskæftigelsen med åndelige, religiøse eller overnaturlige fænomener”
Nu: “åndelig side af tilværelsen der indebærer en søgen efter mening, formål og forbindelse til noget større, fx en guddommelig kraft, naturen eller indre fred”

Eksempler på typiske ordforbindelser

- ‘tørrede tranebær’ i *tranebær*, ‘trådløse højttalere’ i *trådløs*, ‘underliggende præmis’ i *underliggende*

[Se hele listen over ord og udtryk i denne opdatering af *Den Danske Ordbog*.](#)

Illustrationer

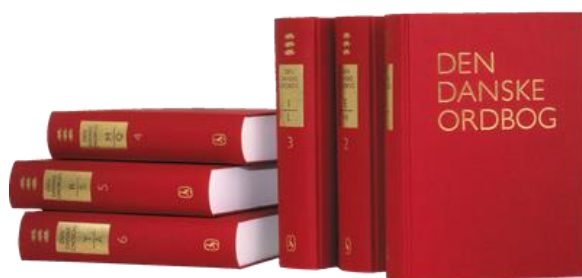
<https://dsl.dk/presse/billeder/ddo-jun-2024>

dsl.dk/presse/billeder/dsl_sort.png

dsl.dk/presse/billeder/dsl_blaa.png

<https://dsl.dk/presse/billeder/den-danske-ordbog-bog>